

НА БАЗЕНУ

АЛПИНИСТА

Приступ базенима био је запуштен, зарастао у траву и мирисе из детињства. Некада је ту било излетиште, у које су грађани навраћали викендом. Флору, тридесетогодишњакињу младачког изгледа, тамних очију и кестењасте косе, у парк с базенским комплексом, који се налазио надомак града, док је била дете, изводила је гувернанта. Купалиште се налазило на брдашцету до којег је водила прашњава стаза заклоњена четинарима. „Гувернанта” је, заправо, била студенткиња права која ју је чувала док су тата и мама радили. Вечито замишљена, с књигом у једној руци, и детелином и ситним пољским цвећем које је волела да пресује међу страницима у другој, гувернанта је често певушила у себи. Видело се то по покретима усана. Обично би седела подаље од базена, у трави, на карираном ћебету и међу сећањима на своје родно село. Флора је седела покрај ње, покушавајући да јој чита с усана оно што никада није чула.

Не завршивши факултет, како је Флора сазнала из писама која су спочетка бар једном месечно стизала на кућну адресу, бивша студенткиња удала се за момка из свог села, запослила и преселила у Немачку. Тамо је, испрва радећи у фабрици одливака, изгубила два прста на десној шасти, али је, чини се, и поред тога била срећна. Нешто касније, нашла је посао као неговатељица и родила близанце. Контакт се изненада прекинуо. Флора више није посећивала брдашце са сребрним смрекама и боровима, где се сунце огледало у води. Није имао ко да је држи за руку и подаље од воде. Зато није долазила.

Пењући се уз брдашце, Флора је стезала шаке у џеповима панталона, као да призива да се она два одсечена прста врате у лежиште, баш као и њено детињство. Иако задихана, журила је ка одредишту. Било је лето и појавили су се скоро сви мириси по којима је памтила базене и нечујне песме. Сада када је постала успешна архитектица, запутила се ка старом излетишту које је требало ревитализовати. Једна инострана компанија ангажовала је локалце који су били од помоћи у том послу. Међу њима се налазила и она, некадашња петогодишњакиња која се ужурбаном враћала својим успоменама.

Прво изненађење дочекало ју је већ издалека. Уместо четинара, из траве су се издизали камени блокови расути око места где су некада били базени. Исклесане громаде личиле су на полегле споменике, дела уметника из претходних ратова, који су обележили њену младост. С леве стране, лежало је обезглављено мушко тело. Била је то статуа победника, судећи по напрегнутој мишићавај структури која је одавала утисак тријумфа. У непосредној близини, стајао је храпав зид, с наборима који су личили на таласе заустављене у камену... Један његов део био је покривен плавим најлоном, због заштите од пропадања. Велика камена глава без ушију, недалеко од попрсја, лежала је испред зида, док је сасвим напред било полегнуто

огромно мермерно једро. Његова белина није се уклапала у опште сивило рушевина. У позадини видео се монументални споменик који је подсећао на птицу. Бетонска птичурина, између најлебљених крила, која су штрчала у небо, имала је круг од неколико прстенастих испупчења. Чинило се да је ту камен најтврђи, а цела конструкција као да се претећи надносила над брдашцетом и околином.

Откуд на излетишту ово гробље камена и времена, запитала се Флора, намах пожелевши да се окрене и оде. Па, ипак, наставила је да корача даље, као хипнотисана. Можда због врућине, учинило јој се да из правца птичурине чује нечије звиждуке... Допирали су одозго, са споменика. Подигла је главу и опазила мушку фигуру. Био је то алпиниста у црном, који се пентрао по средини. Распет између две избочине, настојао је да се докопа птичјег крила. Једним ризикантним замахом, готово поскочивши, успео је да се на њега попне и седне. У односу на размере раширених крила, мушкарац, са ногама изнад амбиса, деловао је сићушно, готово безначајно. С друге стране, величина птице уклапала се у бесконачност небеског покроба, његове бордуре и одсјаја.

Осматрајући читав комплекс, Флора је закључила да је идеја одлична. Сачувати вредно споменичко наслеђе од заборавља тако што ће се монументална ремек-дела користити у сврху тренинга у спортском пењању учинило јој се занимљивим решењем. Предложиће тако нешто на првом састанку радне групе, када буду разматрани прелиминарни извештаји – локалитет препун спортиста изнова би оживео старо излетиште, а базени би добили ознаку изврсности, која се везује за уметничке радове који се у њима огледају.

Уследио је још један звиждук, па још неколико заредом. Флора је тек тада уочила да су се испред зида, недалеко од главе без ушију, играла два пса. Велики црни шнауцери врзмали су се поред скулптура. Претпоставила је да су млади и чак из истог легла. Елегантни, неговани и заиграни, оплемењивали су простор палих споменика. Сигурно су власништво алпинисте, помислила је готово аутоматски, јер је и сама код куће имала лабрадора који ју је пратио у стопу. Вероватно чекају да се заврши тренинг, наставила је у себи, па да заједно крену кући.

Постајало је одвише вруће. Ужарени камени блокови, како им се приближавала, исијавали су додатну топлоту. На следећи звиждук, који је, како се Флори учинило, био нешто оштрији, пси као да су се укочили. Са безбедне удаљености пратила је понашање, час паса, час алпинисте. Нису је опазили; били су, очито, заокупљени нечим другим. Желела је да им приђе, али није знала како ће власник реаговати. Још само мало, и ту је, надомак базена. Срце јој је брже закуцало. Имала је осећај да се приближава свом детињству...

Док је замишљено корачала обузета успоменама, на тренутак је изгубила из вида шнауцере. Тражећи их погледом, опазила је да се нешто догађа испод најлона којим је био покривен део великог зида. Испрва је одатле истрчао један, а затим и други пас. Запутили су се ка птичурини. Први је нешто носио у зубима, а други се, упетљан у најлон, борио са замишљеним непријатељем. На нови звиждук алпинисте, пси су се окренули и затрчали ка зиду. Ту су поново нестали. Флора је са занимањем чекала нове команде с птичурине.

Иста сцена поновила се неколико пута. На звиждук би пси отрчали до зида; после краћег комешања под најлоном, нешто би одатле извадили и с тим, убрзо, зашли иза зида. Флора је коначно одлучила да приђе сасвим близу. Због алпинисте и паса, готово да је заборавила зашто је на излетишту.

А онда се спотакла о нешто у трави и пала. Оштар бол захватио је испрва стопало, а затим и ногу дуж читавог нерва. Није ни чудо, помислила је Флора, стискајући усне. Терен није рашчишћаван годинама, биће ту доста посла око преуређења. Ко зна каква је ситуација око самих базена, питала се покушавајући да се придигне. И док је лежала у трави, пришао јој је један од шнауцера. Зажмурила је. Чим је отворила очи, испред ње је искрсао и други, носећи нешто повеће у зубима. Убрзо су се оба пса удаљила.

Флора је некако устала запутивши се ка скулптурама и зиду. Пси су, како јој се чинило, и даље били у истом послу. Вадили су нешто што се налазило испод најлона и то односили у унутрашњи део простора, где су некада били базени. Замишљала је да су још тамо – испуцали, обијених плочица и празни. Ваљало је све до танчина проверити. Када је пришла сасвим близу зида, провирила је кроз отворе које је издубило време, зашавши у неку другу стварност. Све је изгледало исто, али ипак друкчије.

Оба шнауцера, носећи у зубима велике кости, с понешто окрвављеног меса, прошла су мирно поред ње. Чудно је било то што су велике комаде, вероватно говеђе, уместо да их оглођу на лицу места, носили некуда иза зида.

Када се Флора, заобишавши зид, довољно приближила купалишту, запазила је како један од шнауцера убацује повећу кост у базен. Из унутрашњости су, као ехо, допирали гласови, помешани са режањем; оно је, међутим, више подсећало на људско, него на животињско. Додатно, одатле су се чули и звуци који су највише подсећали на ударце у нешто метално, као о решетку. Као омађијана, Флора је пришла и нагнула се.

Клецнула је од запрепашћења и потом устукнула назад. Призор је био ужасан. Преко ивице базена била је намакнута решетка, а испод ње су били људи. Живи људи, голишави, неухрањени, исколачених очију. Провлачили су руке кроз шипке покушавајући да одвале кавез. Изгледа да су ту држани већ неко време; страшан мирис ширио се из базена, док су они одоздо цвилели, шкргутали и ударали о металну мрежу не би ли их неко чуо и одатле избавио. Логор под ведрим небом и зверињак, пролетело јој је кроз главу.

ОЧИ

Научно-истраживачки центар за уметност и хуманистичке науке налазио се у самом средишту града; тачније, у сутерену зграде коју је младим истраживачима изнајмљивала приватна компанија за дигиталну безбедност и сарадњу. Стефанија и Владимир кретали су се ауто-путем, а потом су скренули у главну улицу и стигли до одредишта. Забринула их је информација да им је пројекат о дигиталној хуманистици и ангажованом мишљењу био одбијен. Зашто? Хуманистика је последњих деценија била непопуларна и изучавала се само као повесна чињеница. Истраживача је било мало и углавном су сами финансирали властити рад. Уметници су били нешто бројнији, јер су на пројектима често сарађивали с вештачком интелигенцијом, као њени асистенти.

Ушли су у зграду, па у блиндирани лифт. Са виших спратова бетонске конструкције, чији су прозори били окренути ка четвртастом унутрашњем дворишту, коме, гледајући одозго, као да се није видело дно, „грдосија”, како су је неки звали, личила је више на гигантски бункер него на пословну зграду. Ту се налазио ресторан-панорама који се окретао у смеру замишљене сунчеве казаљке; изнад њега је изграђен базен за запослене, као и госте ресторана. Унутра је све било аутоматизовано; број корисника ограничен је на десеторо по сату. Распоред улазака на базен излазио је на ресторанском екрану на сваких петнаестак минута, као на аеродрому.

Пошто су им имена блеснула на екрану, Стефанија и њен млађи колега Владимир испили су последње гутљаје зеленог чаја, превукли картице преко стубића за плаћање рачуна, покупили спортске торбе и запутили се на пливалиште. Успут су прошли поред кривудаваог зидног паноа с новим тапетима, где се рекламирао удобнији начин рада за запослене. У ствари, на читавој површини била је исписана порука: „Радите лежећи, без бола у леђима.” Стефанија је само одмахнула руком, Владимир се потихо насмејао. У њиховој лабораторији за хуманизам и нове уметничке праксе радило се искључиво из фотеље, са великим старомодним слушалицама и неонкама изнад главе. Све је, дословно, било као пре: теме, ментори, фразе; наративи, прашина монотоније, заборављени, па изнова откривени језици.

Пројекат на којем су тимски радили за потребе војне индустрије, унапред је, изгледа, био осуђен на неуспех. Требало је доказати еволуцију живог у неживи свет. И како природа не познаје и не признаје разлику између органске и неорганске материје, те да савремени начин ратовања треба да буде усмерен на закон објективног поравнања. Уништавање живе и неживе силе потенцијалног непријатеља требало је да ангажује оне војне капацитете који су моторику и интелигенцију преносили са људи на ствари, а потом их уништавали. Тиме се постизао двоструки ефекат: људи су постајали обезглављени, попут тек закланих кокоши, апсорбовани у преостало несвесно и телесност, док су се ствари покретале у жељеном смеру и окретале против оних чије су биле власништво и оружје. Од науке се очекивало да емпиријски докаже и оправда ове процесе. Потом би се резултати масовно распршивали по медијима и интелигентном окружењу, у очекивању првих тестирања у стварности.

На улазу у базенски простор дочекали су их аутомати с куглицама. Машине су реаговале на глас посетилаца, и ако би он био подударан са секвенцама похрањеним у архиви зграде, из сваког аутомата испале би по две куглице, као и чанчић који се налазио на металном сталку. Куглице су, заправо, биле вештачке очи које су пливаче пратиле по базену. Сви корисници били су дужни да их носе у води. При напуштању објекта, требало је да их врате у посуду, одакле су осматрале небо. То је значило да се вештачке очи чисте од људи и припремају за пријем нових података.

Пошто је испустила прву, а затим и другу куглицу у базен, Стефанија је накратко зауставила дах и запливала. Насмејане очи, како их је доживљавала, пливале су за њом. Вода је била ледена. Окренула се ка Владимиру и, видевши да је он тек допола ушао, гестом му показала да треба да пожури. Младић је заронио, куглице су остале на површни. Приликом израћања, додирнуо их је лицем. Стефанија се насмејала. Заузели су свако своју траку. Куглице су пловиле за њима, као измет.

Прешавши првих педесетак метара у пратњи кугличастих посматрача, зауставили су се код црвеног тобогана. Стефанија је покретима ногу исписивала кругове и осмице у води, док је Владимир истезао кичму.

„Хоћемо ли после у онај ресторанчић на сладолед?“, упитала га је детињим гласом.

„Не могу. Имам састанак Главног одбора“, узвратио је одгурујући плаву куглицу која му је пливала за вратом.

Негодуюћи, Стефанија је плуснула ногом и отпливала ка супротном крају базена. Владимир је журно кренуо ка њој; успут ју је претекао и уз осмех дочекао поред другог тобогана. Пришавши ближе, девојка је дланом нежно захватила воду. Оближња куглица испратила је покрет Стефанијиног ручног зглоба.

„Желиш ли да ти мало измасирам потиљак и теме?“, упитала га је осмехујући се.

„Пааа... Лепо од тебе“, узвратио јој је Владимир, готово не дишући.

Наставили су неко време да се додирују, уживајући у тренуцима заједничке забаве. Као и увек, њихов однос био је испуњен ривалством и сензуалношћу. Уз то, увек су налазили начине да једно друго подрже и обрадују. Али, границе су морале да се поштују.

Сада их је у базену већ било троје, пошто је, у међувремену, још један колега ускочио у воду. Плавушан, који им се придружио са своје две куглице, био је атлетске грађе. Радио је на процедурама дубоког учења.

„Хеј, нисам знао да ћеш и ти данас бити овде“, обратио му се Владимир. Куглице су заинтересовано пливале између њих.

„Морао сам мало да се освежим. Овај нови пројекат ме излуђује“, пожалио се новопридошли, рутински намештајући наочаре за пливање.

„На чему тренутно радите?“, умешала се у разговор Стефанија.

„Пливам“, нељубазно јој је узвратио колега и запливао ка црвеном тобогану.

Стефанија је слегла раменима и окренула се ка Владимиру. Куглице су поскакивале око ње. Већ у следећем часу, почеле су да се понашају необично. Уместо да прате девојчине покрете, измениле су путање, клизећи по води као да поседују

сопствену вољу. Убрзо се ту нашао и нови пар куглица, које, очито, нису враћене у посуду по протоколу.

Стефанија и Владимир с неверицом су посматрали како куглице, попут пирана, круже око њих. Колега који је био на другом крају базена, такође је био опкољен њиховим погледима. Престрашени, истраживачи су запливали ка степеницама, али су схватили да је излаз блокиран великим паноима. Били су заробљени у том базену. Свевидеће куглице вероватно су стекле моћ да манипулишу околином; постале су аутономне. Рат је, чинило се, почео у води.

Из перспективе троје заробљених људи, читава наука изненада се срушила пропадајући у бездан дворишта изнајмљене зграде. Базен се из темеља љуљао под тежином њихових мисли.

Куглице су наставиле да их опкољавају. Покрети истраживача постајали су све слабији и спорији, док су вештачке очи много брже и агресивније пливале око њих.

У тренутку очаја, Стефанија се сетила нечега што је раније прочитала о органским системима, односно о живим склоповима чији су се делови кретали уз помоћ струје, преко органела које користе светлосно напајање. Требало је само стићи до контролне табле и једноставно искључити светло. Али, сада већ многобројне очи будно су је мотриле. Како да заустави помахнитале куглице?

Исцрпљена, резигнирано је плеснула по површини воде. Владимир је исто то учинио у знак подршке. А онда је кренуло необуздано прскање. Куглице су се постројиле у неколико колона, пажљиво посматрајући спектакл. Схвативши да прскањем праве водену завесу што замућује слику, те одвлачи пажњу ентитета који на њих мотре, Стефанија и Владимир, наставили су још јачим темпом, правећи водени штит око себе. Убрзо им се придружио и намћораст колега; показало се да му је кондиција на завидном нивоу.

Користећи прилику, Стефанија је запливала ка контролној табли која се налазила поред базена. Искочивши из базена, престрашена, неколико пута притиснула је дугме за искључивање система. Светло се угасило и куглице су нагло престале да се крећу.

Истраживачи су се извукли из воде и од умора срушили на оближње степенице. Ту, око њих, било је још неколико поремећених куглица које су се праћакале на плочицама као рибе на сувом. Умируће очи посматрале су их нетремице.

„Војска живота или смрти поражена је захваљујући ангажованом мишљењу”, писало је у завршном извештају који су млади истраживачи предали пи-ар служби центра за безбедност. У њему су до детаља описали инцидент који се догодио у базену. Документ је, потом, заведен у архиви под шифром: „Прскање”.